

HR:

Om skrivandets och cyklandets fröjder

I samband med sin 60-årsdag våren 1987 har Nobelstiftelsens direktör Stig Ramel gett ut en behändig och innehållsrik volym om sina skrifter i dagspressen och om sin hobby i arbetet och på fritiden — cyklandet — "Tyckt & Tryckt".

Stig Ramel: **Tyckt & Tryckt.** Atlantis 1987

I inledningssidan "Mina skrifter" ger författaren en snabbskiss på endast sju-åtta sidor av sin karriär i UD, Exportföreningen och på Nobelstiftelsen under trettio år.

Det är spännande att läsa om Alfred Nobels bana och hur tankarna om pengarnas användning föddes i S:t Petersburg. Rent underbar är beskrivningen av Gustav Sundbärgs frontalattack på priset 1911. Att priset har kunnat behålla sitt realvärde är ju glädjande. Omvandlingen av tillgångarna från skuld till guldkantade obligationer till värdebeständigare tillgångar under författarens och hans föregångares tid har nog varit svårare än vad som framgår av beskrivningen. En vän till mig, som förvaltade några miljoner för en statlig institutions räkning, frågade mig på 50-talet om råd hur han bäst skulle placera pengarna. Mitt förslag var att han borde följa Nobelstiftelsens aktieposter och övriga investeringar. Jag hoppas att han följde rådet.

Författaren är bra på fyndiga formuleringar både egna och andras. Härmed ett aplock som också ger en uppfattning om vidden i bokens innehåll.

När författaren 1962 skrivit en hörnartikl i DN om behovet av förnyelse av den

svenska inrikespolitiken får han ett uppskattande brev av Gunnar Myrdal med inbjudan till Wenner-Gren Center. Stig Ramel skyndade dit för en stimulerande diskussion. "I stället fick jag under någon timma lyssna till Gunnar Myrdals berättelse om sitt liv — en variant på samtal med yngre människor som jag själv numer försöker undvika."

Om den danske kronprinsens palatsrevolution 1784 heter det: "Kronprins Fredrik var inte olik sin kusin Gustav IV Adolf, och kombinationen av stupid envishet, stor energi och pliktkänsla fick även i Danmark katastrofala konsekvenser."

Den kongolesiske presidenten Kasavubu tal inför den diplomatiska kåren, när Sture Linnér lämnar Kongo efter Hammarskjölds bortgång: "Jag är ledsen att Linnér lämnar oss, för jag tycker om honom. Jag tycker mer om honom än om er andra utlänningar här. Jag skall förklara varför jag känner mig mer 'à mon aise' med honom än med er andra. Det är därför att han inte är så intelligent som ni."

På tal om hur Eisenhower skötte Asienpolitiken heter det: "Cowboyböckernas och golfbanornas president förefaller i många avseenden ha haft ett mera realistiskt och säkert grepp än sin intellektuellt överlägsne och så mycket handlingskraftigare efterträdare."

Jag beklagar att understreckar-recensionen i Sv D av boken om Napoleons marskalkar inte kunnat inkluderas. Den var skriven med något av Frans G Bengtssons glada humör, när han behandlade samma ämne. Kanske längre fram i en del II av Tyckt & Tryckt?

T G WICKBOM:

Paasikivi lättar hjärtat

"Då jag på basis av vår historia har grubblat över vårt öde har jag blivit närapå vidskeplig i mina ständiga funderingar över vårt folks framtid." Det är Finlands 85-årige president J K Paasikivi som mot slutet av sin långa statsmannabana anförtror sig åt sin dagbok, minnesbank och säkerhetsventil. Den sistnämnda kan behövas: den gamle herrn har kort stubin, om man så säger.

J K Paasikivis dagböcker 1944–1956. Tredje delen: de sista åren.
Söderström & Co, Helsingfors 1987

Ibland måste han häva ur sig om sin mäktige motpart: "Att ryssarna inte skäms för att tala på detta sätt — — Med människor av denna typ måste vi nu försöka komma till rätta. Vårt öde är förvisso tungt." Men om vad man måste är han fullkomligt klar. I utrikespolitiken bestämmer geografien, brukade hans gamle vän och medarbetare Carl Enckell säga. Det tyckte Paasikivi också. Hans medvetenhet om Rysslands närhet, överväldigande styrka på lång sikt och expansiva traditioner kom honom ibland nästan att misströsta men aldrig att ge upp. Genom dagböckerna går som ett huvudtema tesen, att "uppenbarligen imponerar vår självständiga attityd (gentemot Sovjetunionen och även i övrigt) på ryssarna". Man måste vara smidig i småsaker men hålla ryggen rak. Man fick inte tro att ryssarna kan bevakas med eftergifter.

Anteckningarna har nu mer än tre decennier på nacken. De har inte gulnat.

Sverige figurerar också direkt i dem. Paasikivi var mån om relationerna dit, den enda ringa motvikten, man kanske kan säga nödutgången. Men han gjorde

sig inga illusioner. Finlands sak var dess egen.

Liksom Mannerheim i sina Minnen skrev Paasikivi redan i dagboken med en sidoblick på sitt historiska eftermäle. Men han skrev också för att avreagera sig. Hans anteckningar fångar ögonblicket i flykten, i bjärt kontrast mot Mannerheims på tidsavstånd avfattade, aristokratiskt behärskade relation, där varje skrovlighet och spricka sorgfälligt har polerats bort. Paasikivis känslor för sin store samtida var blandade av respekt, motvillig beundran och besserwisserns njugga domslut; vad Mannerheim ansåg i gengäld får man själv försöka räkna ut.

Paasikivi hade lätt att slicka i sig andras beröm. Själv var han mindre frikostig, dess mer argt. Hans småskurna riksdagspolitiker gör honom "så arg att jag inte kunnat sova." Minister Raatikainen är "sannerligen en stor skurk". Väinö Tanner är "simpel" och tidningskungen Eljas Erkko "en dålig man". Kommunisterna — som han av taktiska skäl vill ha med i regeringen — uppträder "fruktansvärt ofosterländskt, som vanligt", och hela folket är så "outvecklat och obildat" att det inte begriper det. Men det räcker inte med dagboken. Hans betrodde vän, chefredaktör Lauri Aho, får i ett brev från presidenten veta, att hans medarbetare på Uusi Suomi är "undermåliga, obildade och råa" och "politiska dumbommar".

Men så skall ju den gamle på slottet själv allting bestyra, vad författningen och hans egna prioriteter än säger om att han skall hålla sig till utrikespolitiken. Det springs i hans trappor av diverse förtrogna, som håller honom underrättad om stort och smått, telefonerna går varma. Men i riksdagen och regeringen finns nu-

mera som sagt mest bara halvfigurer, med ett och annat undantag: socialdemokraten Fagerholm, ekonomen Tuomioja, och småningom alltmer oförbehållsamt förstås Kekkonen, den ende som efterhand befinns värdig att föra verket vidare, "min närmaste arbetskamrat i 11 år". Erkännandet är exempellöst. Det gäller en man som tidigare i denna långa dagbokskrönika över den svåra nationella efterkrigsprövningens år har glimtvis framtonat som opålitlig, intrigant och maktfullkomlig men i sista hand ändå som en viljestark patriot med en växande övertygelse om att staten är första person singularis. Vi känner igen profilen.

Thede Palm har i Svensk Tidskrift 2/86 skildrat hur Paasikivi förde sina anteckningar och hur de nu med stipulerad tidsmarginal har utgivits, komplett och oredigerat på sitt finska originalspråk av professorerna Yrjö Blomstedt och Matti Klinge, lätt förkortat översatta till god

svenska, varsamt redigerade och kommenterade av Göran Stjernschantz. Det är en utomordentlig insats denne finlandssvenske publicist och bankman nu har slutfört med presentationen för svenska läsare av sammanlagt över 1200 sidor. Hans version måste vara åtskilligt mer läsvänlig än den obearbetade finska; för rikssvensk räkning hade man bara önskat, att han haft möjlighet att vara mindre sparsam med sina upplysande kommentarer.

Dagböckerna slutar med återlämnandet av det ryska arrendeområdet Porkala (där fö Arvid Fredborg skymtar i kulisserna), 18 km från huvudstaden, och det presidentval där Urho Kekkonen med 151 röster mot K A Fagerholms 149 inledde sin långa era. Liksom företrädaren var han en man som inte lät sig avledas från den linje han en gång bestämt sig för. Det var tur för Finland att den har lett rätt.

Pärmar för inbindning av årgång 1987

kan rekvireras från Svensk Tidskrifts expedition, tel 08-667 59 55, eller genom insättning av kronor 50:- på postgiro 7 27 44-6.